

cejské a epikurejské, jak se jim zdála znovu ožít zejména v italském humanismu. První člověk mohl svobodně rozvíjet dary víry, lásky a naděje.

Sama idea všeobecného kněžství je u Lukáše založena již ve stvořitelském řádu Hospodinově a hřích mu znamená v neposlední řadě právě ztrátu této výsady. Na rozdíl od Lukáše tvrdil však Červenka, že ani první člověk nebyl dokonalý, nýbrž stvořen k tomu, aby se ve své živočišnosti k dokonalosti nesl. Ale od první své generace Jednota učila, že hřích tkví vlastně v duchu lidském a že se nejnebezpečněji projevuje právě na poli náboženském. Hřích je volným činem člověka, vzpourou proti závislosti na Bohu, neposlušností. Porušil člověka natolik, že svou vlastní zkaženost nepoznává a neuznává. Musí mu být zjevena.

Víra v Krista Ježíše byla Bratřím srdcem křesťanského vyznávání a christologie proto obsahovým centrem všeho bohosloví, protože mluví „o způsobci spasení našeho“. Převzali chalkedonské formulace o paradoxním spojení obou přirozeností, Boží a lidské, v jedné osobě Kristově a v příslušných jejich výkladech můžeme konstatovat dyofysitskou tendenci. Vlivem tábořského myšlení jednoznačně odmítali učení o všudypřítomnosti [ubikvitě] Kristově. Dynamický charakter vladařské svrchovanosti Krista krále nad církví i nad světem projádřili rozlišením různých „bytů“ čili způsobů existence Kristovy. Tak píše častěji Lukáš za prvé o podstatném, přirozeném a tělesném bytu Kristově, v němž vstoupil na nebesa, odkudž přijde soudit živých i mrtvých, za druhé o jeho bytu mocném podle božství i podle lidství, za třetí o jeho bytu duchovním, jenž se uplatňuje a projevuje v jednotlivých duších a v církvi a posléze za čtvrté o Kristově bytu posvátném čili svátostném, v němž působí mocně, právě a duchovně, aniž byl tímto bytem ztotožnitelný se svým bytem přirozeným. Vzkříšený Pán sedí na pravici Boha Otce a jeho návrat závisí výhradně na jeho dobrovolství. Zde, ve víře ve Vzkříšeného, koření od samého začátku dílem bratrská eschatologická naděje, dílem bratrské pojetí večere Páně, které později osvědčí svou příbuznost s interpretací reformované. Pokud jde o Kristovo sestoupení do pekel, je starší představa

Bratří určována přesvědčením, že Ježíš Kristus skrze svůj descensus Satana svázal, a tak dovršil nadobro své vítězství nad hříchem. Ještě 1598 obhajoval B. Turnovský velmi rozhodně tento názor, jímž se Jednota dostávala do blízkosti luteránů, ale už r. 1593 se Bratří přiklonili k reformovanému výkladu 1. Petrovy epištoly 3, 19. Na anselmovskou otázku, proč se stal Bůh v Kristu člověkem, odpovídali poukazem na Boží svatou spravedlnost, jež hřích ani nechce ani nemůže trpět. Hřích mohl být usmířen toliko Božím Kristem. Dramatičnost Božího projevu lásky, která se v Kristu Ježíši člověku dává, vítězný boj Krista krále, nebyly však Bratřím nikterak předmětem rozumového zdůvodnění a rozboru, nýbrž vděčně přijímanou zvěstí evangelia. Milost má své odůvodnění v sobě samé.

Domyšlení tohoto předpokladu vede k otázkám *vyvolení a předurčení*. Důraz na vyvolující dílo Boží nalzáme už v projevech zakladatelské generace Bratří. Objevuje se ve spojení s eschatologickým vědomím souřadného účastenství v církvi pronásledovaných, od světa nepochopených a zneuznaných lidí, v církvi, která věrně následuje svého Pána cestou kříže. Jde tu o promítnutí jistoty spasení jaksi do věčnosti. Vikleřův vliv působil k tomu, že Bratří někdy mluvili o církvi ďáblové, která podle Lukáše shromažďuje všechny zatracence od času Adamova pádu, ale o dvojí predestinaci vědomě mlčeli. Podle Blahoslava [1562] nesmí být predestinačnímu učení dáván podklad spekulativní, nýbrž výlučně soteriologický. Červenka upřesňoval: O predestinaci je třeba mluvit jen potud, pokud se tím může osvětlit nesmírné bohatství milosti a lásky Boží k církvi a k spascům. Mluvit o praedestinatio gemina je proti Písmu svatému. Přímo kalvinistické řešení predestinace je sice v katechismu bratrském z r. 1608, ale u Komenského se znovu vrací názor, že predestinace je výrazem jistoty našeho spasení v Kristu, kterou se ujišťujeme v životě. Poslední český senior Bratří stál v této otázce na stanovisku vysloveném r. 1645 synodem Jednoty a reformovaných v Lešně: Učení o vyvolení má sloužit slávě Boží a znemožnit všecku chlubitost lidskou. Vinu na zavržení má člověk sám. „V učení o tak vznešeném tajemství se důrazně